

Utrikesdepartementet

Mänskliga rättigheter i Mexiko 2007

ALLMÄNT

1. Sammanfattning av läget för de mänskliga rättigheterna

Mexiko har under de senaste åren gjort betydande framsteg när det gäller att värna om respekten för mänskliga rättigheter. Från att tidigare ha förnekat interna problem med mänskliga rättigheter och avfärdat kritik utifrån som en inblandning i interna angelägenheter, har Mexiko under senare år välkomnat internationell granskning och samarbete med FN och andra organisationer för att förbättra situationen för mänskliga rättigheter i landet. Mexiko har också spelat en ledande och konstruktiv roll i det internationella arbetet. Bland annat bidrog man aktivt till bildandet av FN:s Råd för mänskliga rättigheter, vars första ordförandeland var Mexiko.

En viktig impuls för den ökade respekten för mänskliga rättigheter utgörs av den demokratiseringsprocess Mexiko har genomgått sedan 1990-talet och som kulminerade i presidentvalet 2000 då för första gången en oppositionskandidat (Vicente Fox 2000-2006) från det borgerliga PAN valdes till president. Fox efterträddes 2006 av Felipe Calderón Hinojosa (PAN) efter ett ifrågasatt presidentval som dock av oberoende observatörer betecknades som generellt korrekt genomfört. Calderón har i uttalanden lovat att följa den inslagna vägen vad gäller engagemanget för mänskliga rättigheter nationellt och internationellt.

Under året har kritiker dock ifrågasatt denna ambition och hur den rimmar med den starka prioritering som säkerhetsfrågor och brottsbekämpning har getts av den nya presidenten. Oberoende organisationer kritiserar regeringen för att den ökade militariseringen i vissa delar banar vägen för onödigt våldsanvändning och godtyckliga arresteringar. Regeringen å sin sida menar att den ökade militariseringen är en förutsättning för att minska det upptrappade våldet och den ökade kriminaliteten vilket på sikt skulle kunna leda till ett bättre försvar av de mänskliga rättigheterna.

Trots en överlag positiv grundtrend på området mänskliga rättigheter under senare år, framförallt vad gäller lagstiftning och inrättandet av olika institutioner för mänskliga rättigheter kvarstår i praktiken tillkortakommanden på en rad områden. Dessa bottnar bland annat i bristande rättsäkerhet och förekomst av strafffrihet. Underliggande problem såsom korruption, begränsad insyn och brister i utbildning inom polis- och rättsväsendet ligger bakom de mest svårartade och ihållande människorättsproblemen. Bland dessa rapporteras förekomsten av tortyr, övervåld och godtyckliga frihetsberövanden av polis, bristfällig likhet inför lagen och undermåliga rättegångsförfaranden. Olika former av våld mot kvinnor och inom familjen utgör ett allvarligt problem. Det finns en oroande trend vad gäller hotelser och dödliga attacker mot journalister som står i direkt samband med det allvarliga säkerhetsproblemet den organiserade kriminaliteten utgör. Även iögonfallande inkomstklyftor, i realiteten ojämlik tillgång till utbildning, rimliga inkomstmöjligheter och sociala trygghetssystem samt stora skillnader i regional utvecklingsnivå, anses utgöra bakomliggande orsaker och strukturella hinder för värnandet av mänskliga rättigheter. Internationellt uppmärksammade fall, såsom de påstådda polisövergreppen i Atenco och Oaxaca och situationen med kvinnomorden i Ciudad Juarez och andra orter, har fortsättningsvis varit aktuella under året.

Till den långsiktigt positiva utvecklingen vad gäller respekten för mänskliga rättigheter i Mexiko hör institutionella förbättringar i syfte att främja arbetet med mänskliga rättigheter. Ombudsmannasystemet för mänskliga rättigheter i Mexiko har stärkts och inom flera ministerier och myndigheter har särskilda enheter för mänskliga rättigheter upprättats. Positiva lagstiftningsförändringar och ansatser till reformer inom rättsväsendet har på börjats. Dödsstraffet – som inte tillämpats sedan 1961 – avskaffades formellt 2005. Utbildning för myndighetspersonal om mänskliga rättigheter ges högre prioritet.

Sedan 2001 har FN:s Högkommissarie för mänskliga rättigheter (UNHCHR) ett kontor i Mexiko City. Genom det tekniska samarbetet mellan Mexiko och UNHCR har man bland annat lagt grunden till en nationell handlingsstrategi för mänskliga rättigheter som till delar baseras på den diagnos som UNHCHR gjorde över situationen i Mexiko 2003. Internt ökar medvetenheten om mänskliga rättigheter och demokrati. Media och det civila samhället granskar myndigheterna och försöker påverka och skapa opinion i dessa frågor.

2. Ratifikationsläget beträffande de mest centrala konventionerna om mänskliga rättigheter samt rapportering till FN:s konventionskommittéer.

Mexiko har ratificerat följande centrala konventioner om mänskliga rättigheter:

- Konventionen om medborgerliga och politiska rättigheter (ICCPR), ratificerades 1981. Mexiko ratificerade det första tilläggsprotokollet om enskild klagorätt 2002 och det andra tilläggsprotokollet om avskaffandet av dödsstraff ratificerades den 26 september 2007.
- Konventionen om ekonomiska, sociala och kulturella rättigheter (ICESCR) ratificerades 1981.
- Konventionen om avskaffandet av alla former av rasdiskriminering (CERD) ratificerades 1975.
- Konventionen om avskaffandet av alla former av diskriminering mot kvinnor (CEDAW) ratificerades 1981 och dess protokoll om enskild klagorätt ratificerades 2002.
- Konventionen mot tortyr (CAT) ratificerades 1986. Det fakultativa protokollet om förebyggande av tortyr ratificerades 2005.
- Konventionen om barnets rättigheter (CRC) ratificerades 1990, samt dess två protokoll om barn i väpnade konflikter och om handel med barn, barnprostitution och barnpornografi ratificerades 2002.
- Konventionen om rättigheter för personer med funktionshinder undertecknades av Mexiko i mars och ratificerades i december 2007.
- Konventionen mot påtvingade försvinnanden med tilläggsprotokoll undertecknades den 6 februari 2007.
- Flyktingkonventionen samt det tillhörande protokollet från 1967 ratificerades båda den 7 juni 2000. Romstadgan för Internationella brottmålsdomstolen (ICC) ratificerades 2005.
- Amerikanska konventionen om mänskliga rättigheter 1981 samt tilläggsprotokollet om ekonomiska, sociala och kulturella rättigheter ratificerades 1996.

Åtterrapporering till FN:s konventionskommittéer uppfylls i huvudsak, dock med eftersläpning till vissa kommittéer. För närvarande är fem rapporter försenade.

MEDBORGERLIGA OCH POLITISKA RÄTTIGHETER

3. Respekt för rätten till liv, kroppslig integritet och förbud mot tortyr

Så vitt är allmänt känt finns inga belägg för att regeringen skulle ligga bakom politiskt motiverande mord. Inga utomrättsliga, summariska och godtyckliga avrättningar har rapporterats under året. Militär och polis har dock i och utanför tjänsten varit inblandade i dödandet av civilpersoner, huvudsakligen kopplat till säkerhetsinsatser mot den organiserade brottsligheten.

Politiskt motiverande försvinnanden förekommer generellt inte. Emellertid har enskilda polismän, särskilt på lokal nivå men också bland federal polis, belagts

med inblandning i kidnappningsfall. Kidnappning och andra former av organiserad brottslighet utgör växande problem i Mexiko.

Ett ouppklarat fall av försvinnanden som har rönt stor uppmärksamhet under året berör Gabriel Alberto Cruz Sanchez och Andrés Reyes Amaya som sedan den 25 maj rapporteras försvunna i Oaxaca stad. Cruz och Reyes uppges vara medlemmar av den väpnade gerillagruppen EPR som vid flera tillfällen under året har genomfört sprängattentat mot oljeledningar på olika platser i landet. Vid upprepade tillfällen har EPR anklagat myndigheterna ligga bakom försvinnandet, vilket förnekas av såväl den federala regeringen som av delstatliga myndigheter i Oaxaca.

Enligt bland andra Amnesty International är bruket av tortyr i syfte att framtvunga brottsbekännelser utbrett i Mexiko. Mänskliga rättighetsorganisationer påtalar även ett bristande engagemang från den federala regeringens sida för att förhindra eller straffa dessa övergrepp.

Det kvarstår allvarliga anklagelser om omfattande övervåld och övergrepp av polis i samband med de insatser som genomfördes 2006 för att stävja oroligheter dels i staden San Salvador Atenco (delstaten Mexico), dels i Oaxaca stad. I båda fallen har delstatliga och federala myndigheter kritiserats av den nationella kommissionen för mänskliga rättigheter (CNDH) för bland annat överdrivet bruk av våld, sexuella övergrepp och även tortyr. Dessa fall är för närvarande under utredning, men det finns oro att de framförda anklagelserna om brott mot de mänskliga rättigheterna inte kommer att utredas opartiskt och fullständigt. Vad gäller händelserna i Atenco har Ministeriet för offentlig säkerhet (SSP) förnekat anklagelserna som görs av CNDH och man har hittills inte accepterat dess rekommendationer i detta fall.

I maj 2007 utfärdade CNDH en rekommendation (15/2007) angående situationen i Oaxaca som identifierar en serie av kränkningar av mänskliga rättigheter av delstatliga och federala myndigheter, inklusive flera fall av misshandel och tortyr, godtyckliga och olaga frihetsberövanden, övervåld och brister i rätts säkerheten. Rekommendationen kritiserar också delstatsmyndigheterna för att tidvis ha frångått sin skyldighet att upprätthålla den allmänna ordningen och rättssäkerheten.

Både händelserna i Atenco och Oaxaca har rönt stor internationell uppmärksamhet och föranlett ett antal besök till Mexiko från olika internationella mänskliga rättighetsorganisationer. I augusti genomförde också lokala EU-representanter ett besök i Oaxaca stad och förde samtal med såväl organisationer på plats som representanter för delstatsregeringen. Det förutses att den högsta domstolen kommer att behandla fallen Atenco och Oaxaca under 2008.

Den mexikanska kriminalvården är av undermålig standard och ofta utnyttjad långt över sin kapacitet. Interner som saknar materiella resurser är ofta beroende av ekonomiskt och materiellt stöd från anhöriga. I många fall utgår också grov organiserad brottslighet från de mexikanska fängelserna. Enligt andra rapporter från CNDH råder ofta maffialiknande strukturer vilket bland annat innebär att privilegierade interner styr förehavandena i fängelserna och de övriga internernas liv. Personal i fängelsemyndigheter har anklagats för korruption och delaktighet i dessa olagliga strukturer

I en aktuell utvärdering gjord av CNDH konstateras en marginell förbättring under året av situationen i de mexikanska fängelserna.

4. Dödsstraff

Dödsstraff – som inte verkstälts sedan 1961 - avskaffades i mexikansk lagstiftning den 21 april 2005. Landets kongress beslutade enhälligt att dödsstraffet skulle ersättas med fängelsestraff om 30 till 60 år.

Viktigt i sammanhanget är att det finns ett femtiotal mexikanska medborgare dömda till döden i USA. Den mexikanska regeringen har hävdade att dessas konsulära rättigheter inte har respekterats. Ett uppmärksammat domslut från den Internationella domstolen i Haag i mars 2004 gav Mexiko rätt i frågan. Domstolen menade att USA inte hade levt upp till Wienkonventionen om konsulära förbindelser och ålade USA:s regering att se över de dåvarande 51 fall (numera 54) av dödsdömda mexikanska medborgare i landet.

Mexiko tillhör de länder som kan beräknas stödja insatser i internationella fora mot dödsstraffet.

5. Rätten till frihet och personlig säkerhet

Mexikansk polis har anklagats för godtyckliga frihetsberövanden, inte sällan i samband med jordkonflikter, demonstrationer och strejker i de minst utvecklade delstaterna.

Det mexikanska rättsväsendet medger förebyggande fängsligt förvar (sk *arraigo*) vilket innebär att möjliga brottsmisstänkta under vissa omständigheter kan frihetsberövas medan brottsundersökning pågår men ingen allvarlig bevisning ännu föreligger. Detta förfarande har upprepat utsatts för kritik från människorättsorganisationer.

6. Rättssäkerhet och rättsstatsprincipen

Den bristfälliga respekten för mänskliga rättigheter i Mexiko tillskrivs ofta den otillräckliga rättssäkerheten och den utbredda förekomsten av korruption och straffrihet. Det mexikanska rättsväsendet är formellt självständigt men anses dock i många avseenden vara ineffektivt, otidsenligt och till viss del korrupt. Presidenten och guvernörerna utser domarna, vilket anses ge upphov till korruption då politiska intressen kan få betydelse.

Rättsprocesserna kännetecknas ofta av bristande genomlysning och utsatthet för korruption. Lika tillgång till opartisk rättsprövning kringskärs i realiteten av dessa tillkortakommanden. Ekonomiska resurser blir i praktiken mycket utslagsgivande för kvaliteten och tillgången till korrekt rättskydd. Snarare kan det vara så att resursstarka individer eller juridiska personer har möjlighet att avvärja att eventuellt ofördelaktiga domslut vinner laga kraft genom ständiga och utdragna överklagandeprocesser.

Ansatser att reformera det mexikanska rättsväsendet har påbörjats. En rättsreform som bland annat avser att införa muntliga rättegångsförhandlingar, principen att en person betraktas som oskyldig innan den dömts som skyldig och att förstärka systemet med offentliga försvarare antogs i slutet av året. Även om reformen allmänt välkomnas som en välbehövad modernisering av rättsväsendet har kritik yttrats över andra delar av detta reformpaket som också utökar polis- och åklagarmyndigheternas befogenheter. Polisen ska bland annat ges rätt att under vissa omständigheter genomföra husrannsakan utan domstolsorder och bandinspelningar från telefonavlyssningar ska kunna accepteras som bevismaterial i rättegångar. Dessa förändringar har motiverats av det hot som den organiserade brottsligheten utgör men från det civila samhället har man varnat för att utökningen av myndigheternas befogenheter kan leda till överdriven statlig kontroll och inskränka medborgerliga fri- och rättigheter. En annan kritiserad del av reformen är avsikten att ge grundlags-status till den redan idag existerande legala möjligheten att kunna frihetsberöva människor under viss tid i rent preventivt syfte (se också punkt 5).

Det mexikanska polisväsendet anses allmänt lida av allvarliga korruptionsproblem. Inte sällan förekommer anklagelser om samröre mellan polis och organiserad brottslighet, i synnerhet inom narkotikahanteringen. Graden av korruptionen inom polis och andra myndigheter anses vara högre på lokal och delstatlig nivå.

Det finns ett ombudsmannasystem för mänskliga rättigheter i Mexiko dit enskilda medborgare kan vända sig för att anmäla brott mot mänskliga rättigheter. Det består av den Nationella kommissionen för mänskliga

rättigheter (CNDH) på federal nivå och 32 kommissioner på delstatlig nivå. De olika delstatskommissionerna åtnjuter en varierande grad av självständighet i förhållande till respektive delstatsregering. CNDH är en formellt autonom offentlig organisation som ansvarar för att bevaka, främja och sprida information om de mänskliga rättigheterna. CNDH tar emot och undersöker uppgifter och anmälningar om överträdelser samt utfärdar rekommendationer med anledning av klagomålen. CNDH:s arbete är allmänt respekterat och regeringen följer i regel dess rekommendationer. Det har dock förekommit viss kritik. Bland annat, menar kritiker att CNDH:s resultat inte alltid står i proportion till de resurser som kommissionen har till sitt förfogande; CNDH är den människorättsorganisation som har störst budget i världen.

Ett viktigt steg för att förbättra öppenheten mellan myndigheter och medborgare var införandet av en transparenslagstiftning 2002. Denna lag förskriver att regeringen, kongressen och de federala myndigheterna i princip skall lämna ut offentliga handlingar till medborgarna.

7. Straffrihet

Förekomsten av straffrihet i kombination med brister i rätts säkerheten anses vara en av de viktigaste bakomliggande orsakerna till att brott mot de mänskliga rättigheterna förekommer i Mexiko. Det förekommer att mexikanska domstolar underlåter att lagföra och bestraffa brott begångna av myndighetsrepresentanter. Förekomsten av straffrihet undergräver tilliten till och förtroendet för myndigheternas åtagande att värna om reell likhet inför lagen och förbättrad respekt för mänskliga rättigheter.

Med syftet att utreda brott mot mänskliga rättigheter begångna under tidigare regeringar, särskilt relaterade till perioden för det så kallade smutsiga kriget under 1960-, 70- och 80-talen tillsattes är en särskild åklagarmyndighet, Femosp (*Fiscalía Especial para Movimientos Sociales y Políticos del Pasado*) av Foxregeringen 2002. Femosp har dock kritiserats för att inte ha ingripit tillräckligt kraftfullt för att utreda anklagelser om brott mot politiskt oppositionella och i synnerhet de över 500 fall av rapporterade försvunna under denna period. I brist av konkreta resultat lades Femosp ner 2006.

Framförallt militärer anses åtnjuta straffrihet.. Anledningen till att främst militär personal åtnjuter straffrihet är att deras fall tas upp i militärdomstolar där utredningar visserligen startas men ofta läggs ner lika snabbt. Enligt FN:s specialrapportör för mänskliga rättigheter i Mexiko beror detta på bristande transparens, effektivitet och kompetens, särskilt på regionnivå. Människorättsorganisationer har påpekat att det är hög tid för Mexiko att verkställa de upprepade uppmaningarna från FN och människorättsorganisationer som kräver begränsningar i den militära domsrätten och att brott mot mänskliga

rättigheter begångna av militärer mot civila i stället bör utredas av civila domstolar.

Under året har det förekommit rapporter om övergrepp av militärer mot urfolkssamhällen. Ett särskilt uppmärksammat fall har varit utredningen av dödsfallet av den 73-åriga indiankvinnan Ernestina Ascencio Rosario i delstaten Veracruz. Anklagelser har gjort gällande att Ascencio har varit offer för våldtäkt och annat sexuellt våld begångna av en grupp soldater. Samtidigt har andra undersökningar pekat på möjliga naturliga förklaringar till hennes död, bland annat att hon skulle ha lidit av en allvarlig inre infektion. Fallet kännetecknas av en hög grad av oklarhet och bristande genomlysning och har gett upphov till förnyad kritik av förekomsten av straffrihet som det interna militära rättsväsendet anses föra med sig.

Den 22 december var det tio år sedan massakern i Acteal i Chiapas då 45 medlemmar av tzotzilstammen blev dödade av beväpnade förövare, sannolikt tillhörande en paramilitär grupp. Tioårsmarkeringen har gett fallet förnyad uppmärksamhet och allvarliga anklagelser har förts fram mot dåvarande myndigheter på federal, delstatlig och militär nivå. Myndigheterna anklagas för alltifrån underlåtenhet till direkt inblandning i massakern. Vidare framhålls att både undersökningar och rättsprocesser har varit otillräckliga eller direkt felaktiga. Det påstås att oskyldiga är dömda och fortfarande sitter fängslade medan de egentligen ansvariga för dådet förblir ostraffade. En särskild kommission har nyligen tillsatts för att granska omständigheterna kring Actealmassakern. Fallet är också i process att prövas om det kan accepteras av den Inter-amerikanska människorättskommissionen (IACHR).

8. Yttrande-, tryck-, mötes-, förenings- och religionsfrihet m.m.

I Mexiko föreligger inga formella begränsningar vad gäller yttrande-, tryck-, förenings-, församlings- och religionsfrihet eller rätten att ansluta sig till politiska och fackliga organisationer.

Människorättsorganisationer vittnar om att debattklimatet förbättrats under senare år och särskilt den mexikanska huvudstadspressen har utvecklats till en frispråkig kritiker och aktiv förespråkare när det gäller att påtala oförrätter eller missförhållanden. Det höga straffvärdet som mexikansk lagstiftningen har utmätt vad gäller förtalsbrott har, trots denna positiva utveckling, troligen haft en hämmande inverkan på yttrandefriheten. Därför har avkriminaliseringen på federal nivå av bland annat ärekränkning, förolämpning och förtal i april 2007 betecknats som ett viktigt steg framåt för det reella utövandet av pressfrihet. Motsvarande reformer av pressfrihetslagarna på regional nivå kvarstår dock fortfarande hos en majoritet av delstaterna.

Framstegen vad gäller yttrandefriheten undergrävs dock av det höga antalet journalistmord. Enligt organisationen "Reportrar Utan Gränser" var Mexiko med nio dödade journalister under 2006 det land i världen – näst Irak - i vilket flest journalister dödades på grund av sin yrkesutövning. Under 2007 har två journalister och fyra andra medarbetare inom media mördats i Mexiko. Sedan 2000 har totalt 32 journalister bragts om livet och sju rapporteras saknade. Majoriteten av de journalister som har mördats uppges i sin rapportering ha varit inriktade mot narkotika- eller annan organiserad brottslighet.

Den federala regeringen har förklarat sig medveten om situationens allvar vad gäller pressfrihet och skydd för journalister. President Calderon har i uttalanden framfört att brott mot journalister ska behandlas inom ramen för federal lagstiftning och därmed ges en högre dignitet. En särskild åklagarmyndighet Feadp (*Fiscalía Especial par la Atención de Delitos cometidos contra Periodistas*) för den här typen av brott mot journalister skapades 2006. En allmän uppfattning är emellertid att Feadp:s hittillsvarande insatser för att öka skyddet för journalister eller att undersöka och lagföra den här typen av brott inte har levt upp till förväntningarna. Som uppföljning av det uppmärksammade fallet med journalisten och människorättsaktivisten Lydia Cacho, har den högsta domstolen i ett beslut från november inte kunnat konstatera att Cachos "individuella rättigheter" grovt skulle ha kränkts i samband med händelserna i slutet av 2005 då hon frihetsberövades i sin hemort Cancun och fördes till Puebla där hon under oklara omständigheter kvarhölls av denna delstats myndigheter. Den högsta domstolen kunde inte heller påvisa att guvernören i Puebla, Mario Morin, skulle ha konspirerat mot Cacho tillsammans med en av de utpekade huvudmännen bakom en pedofil- och barnpornografifiliga. Domstolen avvisade därmed den allmänt vedertagna uppfattningen att det skedda var en iscensatt komplotte innehållande såväl fysiska hot som juridisk förföljelse i syfte att få Cacho att bland annat dra tillbaka sina utpekanden av en av huvudmännen bakom en pedofil- och barnpornografifiliga med bas i Cancun i sydöstra Mexiko.

Beslutet som togs med minsta möjliga majoritet inom domstolen har kritiserats starkt av det civila samhället och betraktas som ett bakslag både vad gäller pressfrihet som i kampen mot straffrihet och maktmissbruk.

9. De politiska rättigheterna och de politiska institutionerna

I juli 2006 valdes Felipe Calderón Hinojosa från det regerande partiet PAN (Partido de Acción Nacional) till president i Mexiko i ett val med knapp marginal. Den förlorande vänsteroppositionen har fört fram anklagelser om valfusk men oberoende observatörer har betecknat valet som generellt korrekt genomfört.

Calderón har i uttalanden lovat att följa den inslagna vägen vad gäller engagemanget för de mänskliga rättigheter nationellt och internationellt. Kritiker menar dock att regeringen hittills inte har levt upp till dessa uttalade positiva avsikter. Detta har dels med att göra med den höga prioritet som bekämpandet av organiserad brottslighet har getts. Vidare menar man att det finns en påtaglig avoghet från regeringens sida att i tillräcklig grad inkludera det civila samhället i utformandet och genomförandet av politiken för mänsklig rättigheter.

Mexiko är en federal republik, bestående av 31 delstater samt huvudstadsområdet, Distrito Federal. I varje delstat sitter en guvernör med en mandattid på sex år. Formellt har delstaterna långtgående självstyre, men i praktiken har styret varit centraliserat till den federala presidentmakten. Senare års demokratisering har dock medfört ett ökat självbestämmande på delstatlig nivå i takt med att en högre grad av reell maktindelning har vuxit fram. Presidentmakten fortsätter dock att ha ett omfattande inflytande. Presidenten, som även är regeringschef och överbefälhavare, väljs på sex år utan möjlighet till omval. Den lagstiftande kongressen består av två kamrar, senaten och deputeradekammaren. Senatens 128 ledamöter väljs med sex års mandat och deputeradekammarens 500 ledamöter väljs vart tredje år i en blandning av majoritetsval och proportionella val. Direkt omval är inte möjligt. En kongressledamot kan dock omväljas efter ett uppehåll på minst en mandatperiod.

Det råder ingen formell skillnad mellan kvinnors och mäns valbarhet. Få kvinnor har dock en framskjuten plats i mexikansk politik. Av regeringens 20 ledamöter återfinns fyra kvinnor, däribland utrikesministern. Sedan hösten är deputeradekammarens ordförande för första gången en kvinna. I mars valdes för första gången en kvinnlig ordförande för ett större politiskt parti, PRI.

Av kongressens totalt 628 medlemmar är för närvarande 136 kvinnor (knappt 22 procent), vilket innebär en ökning från den förra mandatperioden (2000-2006), då antalet var 107. På lokal nivå är det kvinnliga deltagandet i politiken betydligt lägre; inom kommunpolitiken är bara tre procent kvinnor.

EKONOMISKA, SOCIALA OCH KULTURELLA RÄTTIGHETER

10. Rätten till arbete och relaterade frågor

Diskriminering i arbetslivet på grund av kön, hudfärg, religion eller politisk tillhörighet är olaglig. I praktiken måste dock konstateras att åtskillnader förekommer i arbetslivet liksom i samhället i stort, oftast på grundval av social härkomst och etnisk tillhörighet.

Relativt låga officiella arbetslöshetstal (cirka 3-4 procent) döljer omfattande arbetslöshets- och undersysselsättningsproblem (cirka 25 procent). Den informella sektorn (cirka 30 procent av BNP) spelar en väsentlig roll i ekonomin och på arbetsmarknaden, i synnerhet för de mest marginaliserade delarna av befolkningen. Arbetsstillfällena inom den informella sektorn ökar snabbt och enligt uppgift arbetar runt 20 miljoner av de cirka 45 miljoner sysselsatta mexikaner inom denna sektor. Ökning beror främst på en otillräcklig sysselsättningsstillväxt inom den formella sektorn i kombination med det ökande antalet ungdomar som varje år söker sig till arbetsmarknaden. Den fortsatta höga arbetskraftsutvandringen till i huvudsak USA är en indikation på bristande inkomstmöjligheter i Mexiko.

Minimilönen i Mexiko City är för närvarande knappt 53 pesos (knappt 5 USD) om dagen, vilket är långt ifrån tillräckligt för att komma i närheten av en rimlig levnadsstandard. En industriarbetare kan tjäna 3-4 gånger minimilönen. En städerska eller vaktpersonal tjänar ungefär 3 000-4 000 pesos (300-400 USD) i månaden. Långa arbetsdagar är vanliga och arbetsveckan är oftast sex dagar.

Rätten att organisera sig fackligt är inskriven i konstitutionen. Ungefär 25 procent av den totala arbetskraften är fackligt ansluten. Den mexikanska fackföreningsrörelsen anses relativt välutvecklad. Dess legitimitet och effektivitet har under senare års demokratisering dock alltmer kommit att ifrågasättas. Många av de dominerande fackföreningarna anklagas för korruption och bristande intern demokrati och representativitet. Fackföreningsledningarna kritiserar för att underordna sig politiska eller ekonomiska intressen på bekostnad av fackföreningsmedlemmarna. De officiellt erkända fackföreningarna kvarstår till stor del under politisk inflytande och kritiserar ofta för att förhindra upprättandet av självständiga fackföreningar eller för att driva igenom beslut från företagsledningar eller från politiskt håll. Brott begångna av dessa fackföreningar eller deras ledarskap utreds sällan.

Generellt respekteras egendomsrätten även om det förekommer ifrågasatta och till och med olagliga övertaganden av egendomar.

Mexiko har ratificerat sex av ILO:s åtta centrala konventioner om mänskliga rättigheter. De konventioner som ännu inte är ratificerade är nr. 98 om föreningsfrihet och förhandlingsfrihet och nr. 138 om minimiålder under förbud mot barnarbete.

11. Rätten till bästa uppnåeliga hälsa

Den utbredda fattigdomen och den ojämlika inkomstfördelningen utgör en stor utmaning för Mexiko, också vad gäller rätten till bästa uppnåeliga hälsa. En av de huvudsakliga strukturella problemen är den bristande täckningen

inom socialförsäkringssystemen. Socialförsäkringsskyddet är främst kopplat till anställning och täcker bara formellt anställda inom den privata och offentliga sektorn givet att försäkringsavgifterna betalas in. 43 procent av befolkningen (2004) omfattas av denna form av socialförsäkringsskydd. Övriga får vända sig hälsoministeriets sjuk- och hälsovård eller betala för privat vård. Den välbeställda delen av befolkningen utnyttjar i hög grad privat sjukvård av hög standard. Tillgång till adekvat sjuk- och hälsovård är generellt sämre på landsbygden och hos ursprungsbefolkningen.

Mexiko har dock under senare år satsat mer på social- och hälsovårdsutgifter. Med ett relativt nytt socialförsäkringsprogram (*Seguro social*) som är i färd med att utökas, förväntar man att fram till 2010 kunna ge hela befolkningen tillgång till sjukförsäkring. Särskilda bidragsprogram finns för de mest utsatta familjerna. Planer har förts fram på en förbättrad hälsovård; framför allt när det gäller barn- och mödravård.

Hälsovårdsutgifter och tillgången till sjuk- och hälsovård i Mexiko är låg i ett OECD-perspektiv. Hälsovårdsutgifterna utgör 6,4 procent av Mexikos BNP (2005). Detta är lägre än OECD:s snitt på 9 procent vilket innebär att Mexiko hamnar bland de länder i OECD som lägger minst resurser på sjukvård. I absoluta termer är hälsovårdsutgifterna med 675 USD per capita näst lägst inom OECD. Den offentliga andelen av hälsovårdsutgifterna är med drygt 45 procent är betydligt under OECD-snittet (72,5 procent). Tillgången på läkare har ökat med 50 procent under de senaste 15 åren men utgör fortfarande lite drygt hälften av OECD-snittet.

Medellivslängden har ökat kraftigt under de senaste årtiondena men ligger med 75,5 år ca tre år under OECD-snittet. Barnadödligheten är 18,8 döda per 1 000 födda är hög i ett OECD-perspektiv men är nu mer än fyra gånger mindre än 1970. Potentiella ohälsorisker är betydande med höga och stigande andelar rökare (26,4 procent av befolkningen) och överviktiga (30 procent).

12. Rätten till utbildning

Grundutbildning (nio år, skolstart vid sju års ålder) är obligatorisk och tillgänglig för alla utan kostnad. I princip förkommer ingen diskriminering vad gäller tillgången till grundutbildning. Sociala och ekonomiska omständigheter och regionala skillnader försvårar dock för marginaliserade grupper att fullt ut kunna få tillgång till utbildningssystemet. Detta gäller särskilt för barn i otillgängliga landbygdsregioner och med urbefolkningstillhörighet. Bland dessa grupper är det vanligt barnen tidigt börjar arbeta och därför inte fullföljer den obligatoriska skolgången.

Ökade resurser satsas på utbildningsväsendet. 6,4 procent av BNP (2004) går till utbildning vilket överstiger OECD-ländernas snitt. Utbildningssystemet i Mexiko står emellertid inför en rad utmaningar. Dels är både utbildningsnivån och andelen gymnasiestuderande låga i förhållande till motsvarande övre medelinkomstländer och även i förhållande till vissa länder i Latinamerika. Även kvaliteten i utbildningssystemet släpar efter många motsvarande länder. Resultaten i den internationella elevutvärderingen PISA var de lägsta inom OECD.

Den högre utbildningen är generellt av hög klass och jämförbar med andra övre medelinkomstländer i OECD. Detta faktum återspeglar en ojämlig tillgång till utbildning. Högre utbildning prioriteras och subventioneras högt i förhållande till grundutbildning. Även om skillnaden mellan vad som satsas på grundskole- och universitetsutbildning har minskat är det fortfarande den största inom OECD. Högre inkomstgrupper har allmänt betydligt högre utbildningsnivå än befolkningen generellt. Enligt OECD har 44 procent av de mexikanska ungdomarna mellan 15-19 år tillgång till högre utbildning (OECD-snittet är 79 procent).

Analfabetismen omfattar 8,4 procent av befolkningen (2004) och är i synnerhet utbredd på landsbygden i de södra delarna av landet. En femtedel av befolkningen i Chiapas är inte läs- och skrivkundig.

13. Rätten till en tillfredsställande levnadsstandard

Mexiko är ett övre medelinkomstland och har med 8 426 USD (2007) efter Chile den näst högsta inkomsten per capita i Latinamerika. Inkomstfördelningen är dock mycket ojämn även om måttet för ekonomisk ojämlikhet, Gini-indexet, anges ha reducerats under de senaste 12 åren till för närvarande 0,446 (2006). Mexiko har fortfarande störst ekonomisk snedfördelning inom OECD men ligger ungefär på genomsnittlig nivå för Latinamerika. Även om inkomstskillnaderna har minskat något har de rikaste 10 procenten av befolkningen över drygt 19 gånger så stor inkomst som de fattigaste 10 procenten (2006). Orsakerna till den ekonomiska snedfördelningen är flera och samverkande, men viktiga faktorer utgörs av den differentierande arbetsmarknaden och den ojämliga tillgången till utbildningssystemet. Stora skillnader i inkomster och möjligheter till social utveckling existerar, särskilt mellan stad och landsbygd och mellan nord och syd.

Enligt Världsbanken har faktorer som makroekonomisk stabilitet, riktade överföringar och inkomstdifferentiering utanför jordbruket bidragit till att reducera fattigdomstalen under den senaste tioårsperioden, i synnerhet den extrema fattigdomen och den på landsbygden. Fattigdomsbekämpning fortsätter dock att vara en av landets stora utmaningar då många människor

fortfarande lever i fattigdom och marginalisering med begränsad tillgång till grundläggande rättigheter såsom boende, utbildning, hälsovård, rinnande eller drickbart vatten. Enligt den nationella statistiken för 2006 befinner sig 42.6 procent av befolkningen under fattigdomsstrecket och 13.8 procent lever i extrem fattigdom.

I UNDP:s Human Developing Index 2007/8 (baserat på data för 2005 och 2004) hamnar Mexiko med en HDI på 0.829 på 52:e plats av 177 länder. Mexikos HDI är relativt hög i förhållande till inkomsten tack vare den höga medellivslängden. Den faktor som drar ner Mexikos HDI är den relativt låga utbildningsnivån (mätt i skolgång).

UNDP:s fattigdomsindex (HPI-1) ger Mexiko plats 10 bland de 108 utvecklingsländer som indexet har beräknats för. Bland de olika indikatorer som ligger till grund för HPI-1 är Mexikos relativt svaga punkter analfabetismen (8.4 procent) och andelen underviktiga barn i åldern upp till fem år (8 procent, 2004). Mexiko redovisar dock resultat över genomsnittet vad gäller sannolikheten att inte nå en ålder av 40 år (5.8 procent, 2004) och personer med utan tillgång till rent vatten (3 procent, 2004).

OLIKA GRUPPERS ÅTNJUTANDE AV DE MÄNSKLIGA RÄTTIGHETERNA

14. Kvinnors rättigheter

Mexikansk lag stadgar jämställdhet mellan könen. Jämlikheten kringskärs emellertid i hög grad negativt av kulturella och socioekonomiska faktorer. Mexikanska kvinnor har fortfarande betydligt mindre politiskt och ekonomiskt inflytande än män. Löneskillnaderna mellan kvinnor och män är omfattande. Utbildningsministeriet rapporterar att de 10 procent högst avlönade männen tjänar över 50 procent mer än motsvarande grupp kvinnor. Lagstadgad rätt till totalt 12 veckors föräldraledighet bekostas av socialförsäkringssystemet under förutsättning att kvinnan har någon form av formell anställning. Det är dock vanligt förekommande att gravida diskrimineras, till exempel genom krav på graviditetstest som villkor för (fortsatt) anställning, framför allt inom tillverkningsindustrin.

Våld mot kvinnor utgör ett allvarligt problem i Mexiko. Enligt en omfattande undersökning (2003) har en av fyra kvinnor utsatts för fysiskt våld och en av sex för sexuellt våld. Våld inom familjen är det mest förekommande formen av våldsutövande i landet. En av fem kvinnor utsätts för våld av sin partner. Mexico har också en av de högsta våldtäktsfrekvenserna i världen.

Internationellt uppmärksammat är våldssituationen och morderna på kvinnor och flickor i gränsstaden Ciudad Juarez i delstaten Chihuahua i norr. Sedan 1993 har det rapporterats över 400 kvinnomord och 600 försvinnanden i Juarez och Chihuahua stad. Amnesty International räknar med att mer än 100 av offren hade blivit utsatta för sexuellt våld innan de dödades. De allra flesta av dessa dödsfall har inte lösts. Kvinnomordsproblematiken har i medierna främst fokuserats till Ciudad Juarez men även andra delar av Mexiko är hårt drabbade, såsom delstaterna Mexiko, Guerrero och Mexiko City.

Som grogrund för denna utveckling pekar man ofta på faktorer som fattigdom, sociala problem och nedsättande attityd gentemot kvinnor. Detta anses i sin tur hänga samman med fenomen som ökande migrationsflöden och växande kriminalitet. Ett stort bakomliggande problem är den utbredda straffriheten, korruption och ineffektivitet inom polis- och rättsväsende. Ökningen av ostraffat våld mot kvinnor tycks dessutom försämra och låsa fast kvinnans låga sociala status.

Kvinnomorden i Mexiko fortsätter att generera internationell uppmärksamhet. I oktober antog Europaparlamentet en resolution om kvinnomorden i Mexiko och Centralamerika med uppmaningen att bland annat stärka skyddet för framför allt kvinnors åtnjutande av de mänskliga rättigheterna.

Abortförbudet i Mexiko har luckrats upp genom att det Federala distriktet (Mexico City) i år har antagit en lag som tillåter abort upp till 12:e veckan. Den allmänna inställning mot abort inom rättsväsende och hälsovårdsmyndigheter i Mexico i övrigt anses ytterligare förvärra situationen för sexuellt utsatta kvinnor, då även incest- och våldtäktsoffer ofta har nekats lagliga aborter.

Den första februari 2007 trädde också en ny federal lag om våld mot kvinnor ikraft. En viktig aspekt i denna nya lagstiftning är att begreppet våld mot kvinnor görs betydligt bredare och inte bara inbegriper fysiskt våld utan även psykiskt, ekonomiskt, arbetsplatsrelaterat, institutionellt och äktenskapligt våld. Lagen möjliggör därmed en mer heltäckande syn i rättstillämpningen och bekämpningen av våld mot kvinnor i Mexiko.

Vad gäller internationell könsstatistik kan följande noteras från UNDP:s könsrelaterade index över livskvalitet, GDI - som använder samma faktorer som det allmänna indexet för mänsklig utveckling, HDI, men med hänsyn till bristande jämställdhet mellan kvinnor och män - har Mexiko ett värde på 0.820, knappt under (98.9 procent av) det generella HDI-värdet. Mexiko är på 90:e plats bland 156 länder för vilka GDI har beräknats. Den faktor som drar ner Mexikos GDI är den relativt lägre läskunnigheten bland kvinnor (96.8 procent av männens). Samtidigt, den faktor som verkar till de mexikanska kvinnornas fördel, är deras något högre skolgångsfrekvens (100.5 procent av männens).

Mexikos värde för UNDP:s GEM-index, som mäter bristande jämställdhet mellan könen i deltagande och beslutsfattande inom ekonomi och politik, uppgår till 0.589 - en mittfältsplacering med plats 46 bland 93 undersökta länder.

15. Barnets rättigheter

Mexiko har ratificerat FN:s konvention om barnets rättigheter och lagar för skydd av dessa rättigheter har antagits, men mycket återstår att göra för att situationen för flertalet mexikanska barn skall kunna anses vara tillfredsställande. Barnen är särskilt utsatta för fattigdom, kriminalitet, sexuellt utnyttjande och utnyttjande på arbetsmarkanden. Andelen barn under 15 år minskar med sjunkande födelsetal och utgör idag cirka 30 procent av den mexikanska befolkningen. Cirka 25 miljoner eller knappt hälften av befolkningen som lever under fattigdomsstrecket är barn.

Trots en lagstadgad minimiålder för arbete på 12 år är det vanligt att betydligt yngre barn än så utför arbete inom den informella sektorn. Det har rapporterats att cirka 3 miljoner barn mellan 6 och 14 år deltar i arbetslivet. Bland urfolken är andelen arbetande barn dubbelt så hög som den genomsnittliga nivån. Särskilt utsatta är barnen till migrerande daglönare som arbetar inom jordbruket, ofta till mycket låg ersättning och utan sociala eller fackliga rättigheter.

Ett allvarligt problem är antalet gatubarn som uppskattas till cirka 130 000 i hela Mexiko och mer än 30 000 i huvudstaden. Det beräknas finnas 40 000 barn som är offer för sexuellt utnyttjande, huvudsakligen i de stora turistorterna och gränsområdena.

Barnadödligheten är i snitt 15.7 per 1 000 födda. Den regionala variationen är stor – barnadödligheten är till exempel dubbelt så hög i delstaten Guerrero i södra Mexiko i förhållande till Nuevo Leon som gränsar till USA. Andelen undernärda barn under fem år har minskat betydligt under den senaste 20-årsperioden och uppgår till 1.6 procent (nationell statistik för 2006, jfr kap. 13). Ett växande problem är den tilltagande övervikten hos barn i åldrarna 5-11 år som har ökat med nästan 40 procent mellan 1999-2006; 26 procent av dessa barn är överviktiga.

16. Rättigheter för personer som tillhör nationella, etniska, språkliga och religiösa minoriteter samt urfolk

Diskrimineringsproblematiken i Mexiko gäller främst situationen för landets urfolk. Cirka 10-12 procent av befolkningen beräknas vara urfolk och ungefär 70 procent av dessa har ett annat modersmål än spanska. Regionalt är befolkningsandelen betydligt större; i delstater som Chiapas, Guerrero, Oaxaca och Yucatan utgör urbefolkningen mellan en tredjedel och närmare hälften av invånarna. Denna socialt och ekonomiskt marginaliserade befolkningsgrupp tillhör huvudsakligen de sämst lottade samhällsskikten med begränsad tillgång till grundläggande rättigheter såsom näringsrik föda, fullgod hälsovård, tillfredställande boende och utbildningsmöjligheter.

Konflikten i Chiapas med det väpnade upproret 1994 bottnade i krav på utökade rättigheter och respekt för urfolkens situation i denna region. De lagändringar om urfolksrättigheter som kom till stånd 2001 ansågs dock inte leva upp till dessa krav. Bristande respekt för urfolkens åtnjutande av mänskliga rättigheter i Mexiko sätts ofta i samband med hög militär närvaro i områden som i stor utsträckning befolkas av urfolk.

Mexiko har engagerat sig internationellt i urfolksfrågor och bland annat arbetat aktivt för FN-deklarationen för urfolksrättigheter som antogs av FN:s generalförsamling under hösten 2007 .

17. Diskriminering på grund av sexuell läggning eller könsidentitet

Situationen för HBT-personer (homosexuella, bisexuella och transpersoner) i Mexiko har kontinuerligt förbättrats men diskriminering och våld fortsätter, liksom den breda allmänhetens homofobi. Mexiko avskaffade 1999 de sista resterna av den lagstiftning som ansågs diskriminerande mot homosexuella. Trots detta är de homosexuella i praktiken en fortsatt utsatt grupp då det gäller förföljelse och diskriminering. Ett hundratal homosexuella mördas varje år i Mexiko, men mörkertalet vad gäller hatbrott mot homosexuella är stort. Många av brotten utreds inte ordentligt på grund av allmänt ointresse eller homofobi inom poliskåren. Enligt en stor undersökning från 2006, känner sig 94 procent av Mexikos homosexuella diskriminerade.

Det rapporteras att HBT-personer i vissa fall drar sig för att uppsöka läkare eller hälsovårdsmottagningar i rädsla för diskriminering, nekad hjälp eller registrering och döljer därför ofta sin sexuella läggning inför vårdpersonal.

I november 2006 antogs en ny samlevnadslag i Distrito Federal (Mexiko City). Lagen ger sambopar, även samkönade, liknande juridiska rättigheter som gifta

par åtnjuter vad gäller egendom, pension, arv och vårdnad av barn; rätten till adoption är dock undantagen.

Det finns en stor opposition mot denna typ av reformer bland konservativa och särskilt inom den katolska kyrkan. Allt fler homosexuella har dock under senare år börjat tala öppet om sin sexuella läggning. Den årliga prideparaden i Mexiko City drar allt fler deltagare.

18. Flyktingars rättigheter

Mexikos lagstiftning inkluderar rätten för politiskt förföljda att söka asyl i enlighet med internationella konventioner på området. Mexiko har en historisk tradition som mottagare av flyktingar; bland annat har stora grupper spanjorer, judar, chilener och guatemalaner tagits emot. Under 80-talets stridigheter i Guatemala öppnade Mexiko sin södra gräns för ungefär 80 000 flyktingar.

Flyktingströmmen till Mexiko har reducerats till en tiondel från tidigare nivåer kring 35 000 flyktingar per år i mitten av 90-talet och år 2007 räknar man med att det finns 3 319 flyktingar i Mexiko (2006). Antalet asylsökande har under samma period gått från i praktiken ingenting till 476 personer som sökte asyl i Mexiko under 2006, majoriteten från Central- och Sydamerika. Under femårsperioden fram till mitten av året har 412 personer (huvudsakligen från Colombia, Eritrea, Etiopien, Haiti och Somalia) erhållit politisk asyl och 613 asylansökningar har avslagits.

Flyktingar i Mexiko möter vissa svårigheter att integreras i samhället, bland annat kostsamt boende, arbetslöshet och begränsat samhällsstöd. Även om personer med flyktingstatus kan erhålla arbetstillstånd i Mexiko är visum-proceduren krångliga, i synnerhet vid byte av arbete, vilket innebär att dessa personers rörelsefrihet inom landet begränsas. Personer som har beviljats flyktingstatus i Mexiko kan stanna och sedan ansöka om medborgarskap efter fem år.

Det finns inga officiella siffror över internflyktingar i Mexiko men vissa uppskattningar antyder antalet till cirka 12 000. Detta berör nästan uteslutande ursprungsbefolkning och är relaterat till konflikten i Chiapas. Vad gäller Mexiko som ursprungsland registrerades 3 304 flyktingar 2006 och 11 816 asylsökande.

Mexiko är ett av de stora ursprungsländerna vad gäller arbetskraftsutvandring. Omkring 12 miljoner mexikaner är utvandrade till USA, uppskattningsvis hälften av dessa illegalt. Man räknar med att uppemot en halv miljon mexikaner illegalt tar sig till USA årligen. Migration och i synnerhet de egna medborgarnas situation i USA är en prioriterad fråga som ständigt är aktuell i relationen med

grannen i norr. Från mexikanskt håll är man generellt kritisk mot den amerikanska immigrationspolitiken och menar att många åtgärder för att stävja illegal invandring leder till att immigranternas rättigheter inskränks. Samtidigt förs från bland annat NGO-håll (frivilligorganisationer) hård kritik mot mexikanska myndigheter över behandlingen av huvudsakligen central-amerikanska immigranter i Mexiko

19. Funktionshindrades rättigheter

Enligt den nationella statistiken finns 2.2 miljoner gravt funktionshindrade i Mexiko. Totalt räknar WHO med cirka 10 miljoner handikappade i Mexiko. Det återstår mycket att göra för att förbättra de funktionshindrades situation i landet. Bland annat finns överlag stora brister i tillgänglighet för funktionshindrade till offentlig infrastruktur och kommunikationsmedel. Exempelvis saknas teckenspråkstolkare och publikationer på blindskrift.

Det är vanligt att funktionshindrade barn (cirka 2.5 miljoner) omhändertas i familjen eller på institutioner som ofta saknar tillräckligt utbildad personal och utrustning. Dessa barn integreras inte i vanliga skolor utan sätts i specialskolor i mån av plats. Det fortsatta officiella språkbruket i lagtexter kritiserar; fortfarande används beteckningar som "invalider" eller "mindre värda". Det kritiserar också att den myndighet som är ansvarig för funktionshindrade inte direkt lyder under presidentkansliet utan hälsoministeriet. Detta väcker kritik då det anses antyda att funktionshinder skulle vara en sjukdom.

Frågor om funktionshindrade uppmärksammades under den tidigare regeringen och en särskild kommission mot diskriminering tillsattes. Till kommissionens mål hör att tillförsäkra funktionshindrade "lika möjligheter" som resten av befolkningen. Kommissionen skall se till att dessa nya bestämmelser blir lag. Inom FN har Mexiko – bland annat i samarbete med Sverige - drivit frågan om utarbetandet av en konvention för funktionshindrades rättigheter. Denna konvention och om det fakultativa protokollet om individuell klagorätt, ratificerades i december av Mexiko. Antagandet av konventionen kommer att medföra anpassningar av lagstiftning inom en rad olika områden, bland annat vad gäller utbildning, hälsa och arbetsrelaterade frågor.

ÖVRIGT

20. Frivilligorganisationers arbete för mänskliga rättigheter

För närvarande samverkar 55 inhemska NGOs (frivilligorganisationer) i det Nationella nätverket för civila MR-organisationer (*Red Nacional de Organismos*

Civiles de Derechos Humanos). Med inrikesministeriets enhet för mänskliga rättigheter som huvudsaklig kontaktpunkt, har under senare år har en regelbunden dialog mellan myndigheter och oberoende mänskliga rättighetsorganisationer etablerats. Många enskilda organisationer är dock kritiska till regeringens sätt att hantera frågor om mänskliga rättigheter..

Vittnesmål från enskilda organisationer pekar på att situationen för de som arbetar med mänskliga rättigheter i Mexiko har försämrats. Hot, fientligheter, smutskastningskampanjer och i ett fall mord har mer än tidigare drabbat människorättsaktivister under året. Vissa organisationer menar att denna utveckling till dels sker med myndigheternas goda minne och talar om en ”kriminalisering av sociala protester”.

Vid ett besök i Mexiko i april 2007 uppmärksammade den Interamerikanska kommissionen för mänskliga rättigheter den försämrade situationen i hela Latinamerika och uppmanade den mexikanska regeringen att för sin del "vidta omedelbara och effektiva åtgärder för att försvara dessa aktörers liv och integritet".

21. Internationella och svenska insatser på området mänskliga rättigheter

Ett tjugotal FN-organisationer finns på plats i den mexikanska huvudstaden. Bland dessa kan nämnas UNDP, UNICEF, UNHCR, FAO, UNESCO, WHO och Världsbanken.

Det lokala UNHCHR-kontoret i Mexiko City utarbetade tillsammans med fyra nationella konsulter en kartläggning över situationen vad gäller mänskliga rättigheter i Mexiko som offentliggjordes 2003. Kartläggningen tjänade som en utgångspunkt för Fox-regeringens arbete med att sammanställa en egen handlingsplan över de mänskliga rättigheterna som presenterades i december 2004. Även om framtagandet av handlingsplanen var ett viktigt steg för att förbättra situationen vad gäller mänskliga rättigheter har arbetet kritiserats för brister i genomförandet.

Calderon-regeringen har under hösten påbörjat utarbetandet ett nytt handlingsprogram för mänskliga rättigheter för perioden 2008-2012 som man avser att presentera under första halvan av 2008. Programmet ska medverka till lagförändringar, att förstärka de institutionella strukturerna och bidra till att skapa en kultur till förmån för värnandet av mänskliga rättigheter. Handlingsprogrammet delas in i fyra huvudområden: harmonisering av lagstiftning, öppnande för internationell granskning, fortsatt aktiv internationell politik och träning och utbildning.

UNHCHR-kontoret har framhållit att samarbetet med regeringen överlag har fungerat bra. De lagförslag om konstitutionella och straffrättsliga förändringar (bland annat det formella avskaffandet av dödsstraffet) som regeringen lade fram under våren 2004 baserade sig delvis på rekommendationerna från kartläggningen av de mänskliga rättigheterna från UNHCR.

Det mellan EU och Mexiko sedan 2000 ingångna Avtalet om ekonomiskt partnerskap, politisk samordning och samarbete mellan Europeiska gemenskapen och Mexiko innefattar en politisk dialog och ett ökat samarbete på mänskliga rättighetsområdet. EU är en av de största givarna på området i Mexiko. Genom EU-programmet EIDHR som främjar mänskliga rättigheter i tredje land har 47 projekt i Mexiko stötts med cirka EUR 9 miljoner sedan 2002.

Raoul Wallenberg-institutet medverkar i ett regionalt samarbete om mänskliga rättigheter där Mexiko ingår. Sverige har även via justitiedepartementet haft ett informellt samarbete med den mexikanska regeringen som syftar till att förenkla det offentliga språket. Projektet utgör en del av regeringens satsning på transparens (genomlysning och öppenhet) och har lett till att offentliga dokument blivit mer lättillgängliga för en större del av befolkningen.

Beläget på södra Stillahavskusten i Oaxaca arbetar organisationen *Piña Palmera*, som under 20 år var svenskled, till stöd för utsatta eller funktionshindrade barn. Svenska Kristna Fredsrörelsen arbetar med förebyggande närvaro i Chiapas i samarbete med den lokala organisationen för mänskliga rättigheter, Frayba. Mexiko ingår ett regionalt projekt för att söka efter försvunna eller kidnappade barn (*La Red Latinoamericana de Desaparecidos*) som är finansierat av svenska Rädda barnen.